

Työsuojeluhallinnon vuosikertomus 2017

Sisällys

Johdon katsaus.....	3
Työsuojeluvalvonnan tavoitteet ja vaikuttavuus	4
Työsuojeluvalvonnan organisointi ja ohjaus.....	5
Työsuojeluviranomaisen toiminta 2017	6
Työsuojeluvalvonta vuonna 2017	6
Rakennusala.....	7
Kaupan ala sekä majoitus- ja ravitsemisala.....	8
Kuljetusala	9
Sosiaali- ja terveystyö.....	10
Teollisuus ja kaivostoiminta.....	11
Maa- ja metsätalous.....	12
Merenkulku.....	12
Tilajavastuulaki	13
Psykososiaalinen kuormitus	14
Syrjintä	15
Työsuojeluviranomaisen myöntämät luvat.....	16
Työsuojeluviranomaisen vastaanottamat ilmoitukset	16
Työsuojeluviranomainen neuvoo ja ohjaa.....	17
Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu Tyosuojelu.fi.....	17
Valtakunnallinen puhelinneuvonta	18
Muut viestintäkanavat.....	18
Työsuojeluvalvonnan voimavarat.....	19
Työsuojeluviranomaisen valvoma lainsäädäntö ja sen valmistelu	20
Työsuojeluvalvonta muutoksessa	21
Yhteistyö ja verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa	22
Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedonvaihto tehostuivat	22
Työmarkkinayhteistyötä tehdään työsuojelulautakuntien kanssa.....	23
Kokemuksia kansainvälisestä yhteistyöstä	23
Liite 1: Työsuojeluvalvonta numeroina.....	25
Liite 2: Vuonna 2017 valmistuneet säädökset.....	26

Työsuojeluhallinto 2018

Vuosikertomuksen suunnittelu ja toteutus:

Reetta Aho, Helena Kalliolinna, Lasse Kytömäki ja Päivi Suorsa

Kannen kuva: Virpi Saarinen

Johdon katsaus

Vuosi 2017 oli työsuojeluhallinnolle hyvä ja mielenkiintoinen. Hyvää oli, että työsuojeluviranomaiset saavuttivat keskeiset asetetut tavoitteet ja että toimintaa kehitettiin. Mielenkiintoa vuoteen toivat erityisesti Valtion lupa- ja valvontaviraston Luovan valmistelu sekä ministeriön uusi strategia.

Viime vuosi oli työsuojeluvalvonnan runkosuunnitelman 2016–2019 toinen vuosi. Nelivuotiskaudelle tehtyihin valintoihin tehtiin vain pieniä tarkistuksia. Vuonna 2017 aloitettiin ennalta sovitun mukaisesti yksityisen sosiaali- ja terveysalan sekä vuokratyön valvontahankkeet.

Työsuojeluvalvonnan onnistumisista viime vuodelta on ilo mainita erityisen hyvällä tasolla jatkunut puhelinneuvonnan asiakastyytyväisyys. Tulos on huikea! Työsuojeluvalvonnan asiakastyytyvääisyyttä alettiin selvittää viime vuonna myös työpaikkatarkastusten osalta. Tulosten perusteella tuotteemme on myös tarkastusten osalta kunnossa. Asiakkaamme löytävät meidät ja saavat palvelua myös Työsuojelu.fi-verkkopalvelusta, joka on sekin saanut hyvää palautetta.

Kohti Luovaa menemme erityisesti yhtenäistämällä toimintaamme. Vuonna 2017 valmisteltiin ensimmäistä kertaa kaikille työsuojelun vastuualueille yhteinen tulossopimus vuodelle 2018. Toiminnan kehittämisessä keskeistä on riskiperusteisen valvonnan yhtenäistäminen. Meillä on nyt ainutlaatuinen paikka jakaa parhaat käytäntömme ja ottaa ne käyttöön!

Toiminnan yhtenäistäminen on ollut keskeinen tavoite jo ennen Luovaan valmistautumista. Esimerkiksi lupahallinto on keskitetty. Myös muut työsuojelun vastuualueiden valtakunnallisesti hoidettavat tehtävät vaikuttavat saadun palautteen perusteella toimivan hyvin.

Asiakastyytyvääisyyttä selvittämällä saamme arvokasta tietoa toimintamme kehittämiseksi. Lisäksi se palvelee suoraan Luova-valmistelun keskeistä tavoitetta, asiakaslähtöisyyttä. Saimme Luovaan val-

Kuva: Kimmo Törkkeli

Raimo Antila

Osastopäällikkö

STM työ- ja tasa-arvo-osasto

mistautumiseen ylimääräisen vuoden, kun viraston aloittaminen siirtyi vuoden 2020 alkuun. Tämä aika meidän on käytettävä tehokkaasti.

Työsuojeluvalvonnan lisäksi myös ministeriön toimintaa kehitettiin. Organisaatio uudistettiin, ja samalla työsuojeluosaston nimi jäi historiaan: työsuojelusta vastaavan osaston nimeksi tuli työ- ja tasa-arvo-osasto. Työsuojelun sisältö kuitenkin säilyi. Muutosta lisäsi pitkän työuran tehneen osastopäällikkö Leo Suomaan eläkkeelle jääminen.

Vuosi 2018 tulee olemaan varmasti yhtä mielenkiintoinen kuin viime vuosikin oli. Luova-valmistelu kiihtyy ja katse kääntyy myös kohti seuraavan nelivuotiskauden valmistelua ministeriön uuden strategian mukaisesti.

Työsuojeluvalvonnan tavoitteet ja vaikuttavuus

Työsuojeluviranomainen valvoo työelämän lainsäädännön noudattamista. Työsuojeluvalvonta kohdistuu työnantajiin ja heitä velvoittavan lainsäädännön noudattamiseen. Työsuojeluvalvonta myös tukee ja edistää työpaikkojen omaehtoista työsuojelutyötä. Tavoitteena on vaikuttaa työpaikkojen turvallisuuden johtamiseen ja työolosuhteisiin siten, että työpaikkatapaturmat, ammattitaudit, haitallinen kuormitus ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen vähenevät. Toiminnalla tähdätään myös reiluun työelämään, jossa työsuhteen ehtoja ja muita yhteisesti sovittuja pelisääntöjä ei poljeta.

Työsuojeluvalvonta suunnataan siten, että sen vaikuttavuus on mahdollisimman suuri. Valvonnan vaikuttavuutta lisätään myös viestinnällisin keinoin. Näin tavoitetaan mahdollisimman paljon työpaikkoja ja pystytään tukemaan työpaikkojen omaehtoista työsuojelutyötä.

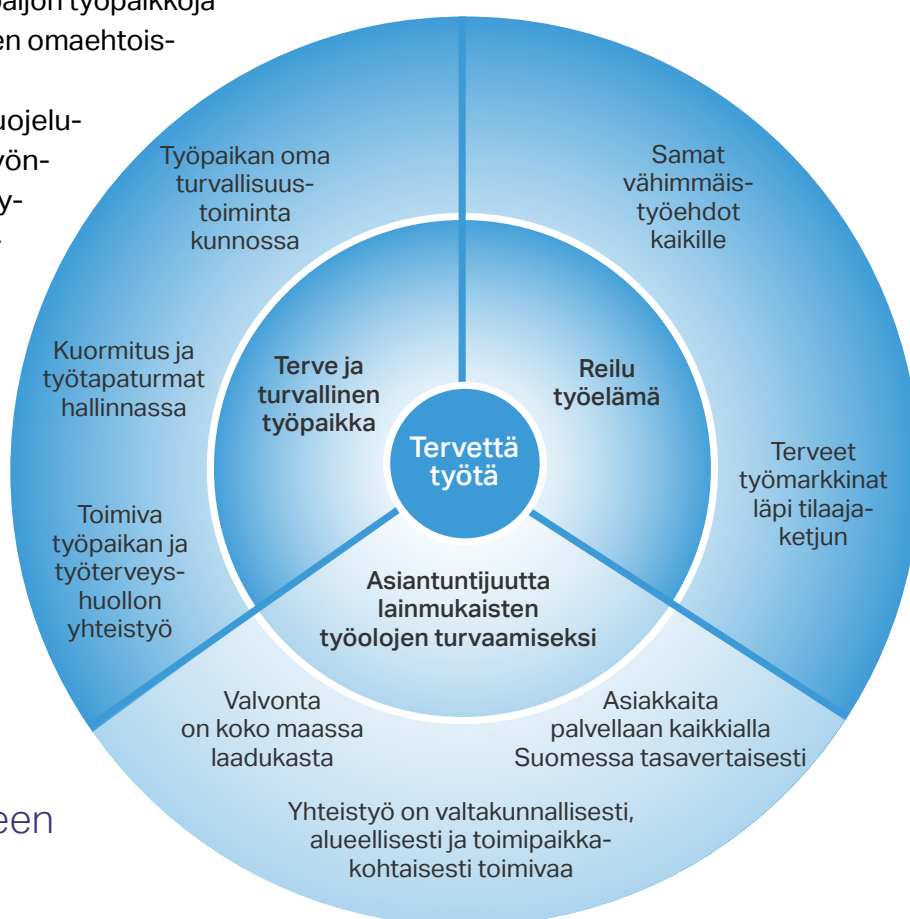
Valvontatehtävän lisäksi työsuojeluviranomainen ohjaa ja neuvoo työnantajia ja työntekijöitä työn terveyden ja turvallisuuden sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä. Työsuojelu.fi-verkkopalvelu tarjoaa keskeisen työsuojeluun liittyvän tiedon. Lisäksi ohjausta annetaan valtakunnallisessa puhelinneuvon

Valvonnan lisäksi työsuojeluviranomainen ohjaa ja neuvoo työn terveyden ja turvallisuuden sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä.

vonnassa. Myös työsuojelutarkastajat antavat tarkastusten yhteydessä neuvoja ja ohjeita.

Valvonta- ja neuvontatehtävien lisäksi työsuojeluviranomainen myöntää erityis- ja poikkeuslupia. Tietystä vaarallisista töistä sekä vakavista työtapaturmista ja todetuista ammattitauodeista täytyy ilmoittaa työsuojeluviranomaiselle.

Työsuojeluviranomaisen toiminta näkyy parantuneena työympäristönä ja työolosuhteina työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi. Yhteiskunnan näkökulmasta toiminnalla edistetään elinkeinoelämän tasapuolista toimintaympäristöä sekä vähennetään yhteiskunnalle aiheutuvia kielteisiä seurauksia.

Työsuojeluvalvonnan organisointi ja ohjaus

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet ovat toimivaltaisia työsuojelun valvontaviranomaisia alueellaan. Niitä ohjaa sosiaali- ja terveysministeriö. Työsuojelun vastuualueiden toiminta pohjautuu nelivuotiseen runkosuunnitelmaan, joka luo raamit valvonnan sisällölle.

Tiettyjä työsuojeluviranomaisen tehtäviä hoidaan valtakunnallisesti. Tällaisia ovat esimerkiksi tilaajavastuulain valvonta ja lupien myöntäminen.

Aluehallintovirastojen viisi työsuojelun vastuualuetta

Työsuojelun vastuualueet huolehtivat työsuojelun alueellisesta valvonnasta, neuvonnasta ja ohjauksesta. Keskeisenä tavoitteena on edistää ja ylläpitää työntekijöiden työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistä työstä terveydelle aiheutuvia vaaroja ja haittoja. Valvonnan avulla varmistetaan myös työelämän pelisääntöjen toteutuminen työpaikoilla.

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden tehtävänä on:

- vastata asiakas- ja viranomaisaloitteisesta työsuojeluvalvonnasta
- selvittää vakavien työtapaturmien, ammattitautien ja työperäisten sairauksien syitä sekä toimia niiden ehkäisemiseksi
- suorittaa tuotevalvontaa
- osallistua työrikosten käsittelyyn.

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet:

- 1 Pohjois-Suomi
- 2 Itä-Suomi
- 3 Länsi- ja Sisä-Suomi
- 4 Lounais-Suomi
- 5 Etelä-Suomi

Työsuojeluviranomaisen toiminta 2017

Työsuojeluvalvontaa toteutetaan pääasiassa työpaikoilla tehtävin tarkastuksin. Vuonna 2017 tehtiin lähes 28 000 tarkastusta, joista yli 90 prosenttia tehtiin työpaikoilla (liite 1). Asiakirjojen perusteella tehtiin esimerkiksi työsuhteen ehtoihin sekä ajo- ja lepoaikoihin liittyviä tarkastuksia.

Toimivallan käyttö vuonna 2017	
Toimintaohjeet (kpl)	61 061
Kehotukset	8 108
Pakkokeinot	
Velvoittavat päätökset	266
Vahvistetut käyttökiellot	57
Uhkasakot	31

Työsuojeluviranomaisen toiminta on pääsääntöisesti neuvovaa ja ohjaavaa. Pakkokeinoja joudutaan käyttämään vain harvoin.

Vuonna 2017 työsuojeluvalvontaa toteutettiin riskiperusteisesti nelivuotiskaudelle 2016–2019 sovitujen ja vuonna 2016 käyttöön otettujen linjausten mukaisesti. Valvonnan kohdentamisessa säilytettiin

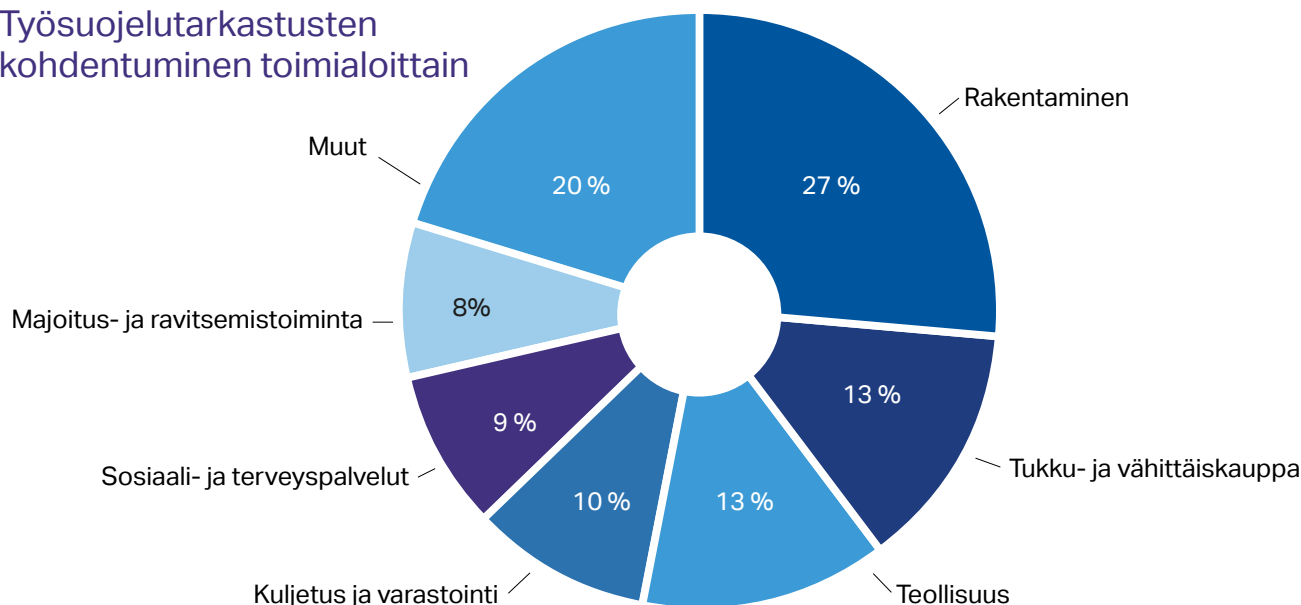
vuonna 2016 saavutettu hyvä taso, eli tarkastusta kohden annettujen toimintaohjeiden ja kehotusten määrät sekä niiden tarkastusten osuus, joilla ei annettu viranomaisohjausta, säilyivät ennallaan.

Valvontatehtävän lisäksi työsuojeluviranomainen käsitteli vuonna 2017 yhteensä 866 lupahakemusta. Ohjeita ja neuvoja annettiin työn terveyteen ja turvallisuuteen sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä vastaamalla yli 33 000 yhteydenottoon vuonna 2017. Valtaosa yhteydenotoista, noin 80 prosenttia, tuli valtakunnallisen puhelinneuvonnan kautta.

Työsuojeluvalvonta vuonna 2017

Työsuojeluvalvonnan yhtenäisyyteen pyrittiin valvomalla kaikilla toimialoilla tiettyjä asioita. Kaikilla valvonnan kohteina olleilla työpaikoilla varmistettiin, että työterveyshuollon työpaikkaselvitys on tehty ja että työpaikan vaarat ja haitat on tunnistettu. Myös työsuojelun yhteistoimintaa työpaikoilla sekä perehdytyksestä huolehtimista valvottiin.

Työsuojelutarkastusten kohdentuminen toimialoittain

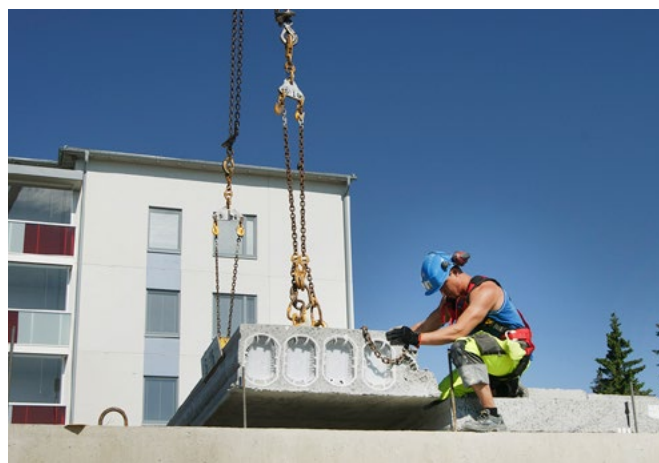

Rakennusala

Työsuojelutarkastuksista hieman yli neljännes kohdistui rakennusalalle. Kertomusvuonna rakennusalalle tehtiin yli 7 300 tarkastusta. Rakennusalan valvonnassa korostuvat tapaturmien torjunta sekä fyysisen kuormituksen ja kemiallisten tekijöiden hallinta. Harmaa talous ja ulkomainen työvoima ovat myös valvonnan keskiössä rakennusalalla. Kertomusvuonna osa rakennusalan valvontaa toteutettiin valtakunnallisessa korjausrakentamisen hankkeessa.

Vuonna 2016 voimaan tulleet asbestilainsäädännön muutokset lisäsivät merkittävästi asbestiin liittyvän neuvonnan tarvetta. Asbestipurkutyöluopien siirtymäaika päättyi kertomusvuoden lopussa. Vaatimukset kiristyivät huoltotilojen osalta, mikä lisäsi tiedon tarvetta lupien uusimisprosessin yhteydessä. Näissä kohteissa tehtiin työpaikkatarkastus, jolla varmistettiin, että hakijayritys täyttää luvan myöntämisen edellytykset.

Asbestityön ennakoilmoitusten määrä kasvoi

Kuva: Reetta Aho

huomattavasti, sillä luvanvaraisten töiden määrä kasvoi. Asbestisementtituotteiden poisto ulkotiloissa tuli luvanvaraiseksi. Lisäksi tarkennukset asbestikartoituksen tekemiseen lisäsivät asbestipurkutöiden määrää. Myös koulutusvaatimusten siirtymäaika päättyi kertomusvuoden lopussa, mikä osaltaan lisäsi neuvonnan tarvetta.

Korjausrakentamisen työturvallisuudessa puutteita

Vuonna 2017 jatkettiin valtakunnallista korjausrakentamisen työturvallisuuteen keskittyvää valvonta-, viestintä- ja tutkimushanketta. Hankkeessa tehtiin tarkastuksia päätoteuttaja-, purku- ja pinnoitusyrityksiin sekä asbestipurkutöitä suoritaviin yritysryhmiin, joissa kemiallista altistumista aiheuttavat muun muassa epoksi-, akryyli- ja uretaanipinnoitteet sekä kvartsi- ja rakennuspölyt.

Vuosina 2016–2017 hankkeessa tehtiin yli 2600 tarkastusta. Valvonnan perusteella voidaan päätellä, että korjausrakentamisen työturvallisuudessa on paljon kehitettävää. Vain vajaassa kolmasosassa tarkastetuista yrityksistä korjausrakentamiseen liittyvät vaarat olivat hallinnassa ja kaikki tarkastettavat asiat olivat kunnossa.

Korjausrakentamisen päätoteuttajien ja pinnoitusurakoitsijoiden työmaatoiminnassa oli eniten huomauttamista henkilökohtaisten suojainten

käytössä. Asbestityömailla keskeisimpinä puutteina olivat asbestipölynhallinnan suojaukset. Asbestityön suunnitelmat olivat usein puutteelliset ja altistumisalueen puhtauden varmistaminen oli monin paikoin puutteellista. Asbestityön ennakoilmoituksia oli myös tekemättä ja asbestityön suorittamisen edellytykset olivat puutteelliset useissa valvontakohteissa.

Tärkeä osa hanketta olivat myös viestintä ja tutkimus, joiden myötä hanke oli esillä useissa sidosryhmätapaamisissa muun muassa Rakennusteollisuusliiton, Rakennusliiton ja Ammattiliitto Pron kanssa. Viestintäyhteistyötä tehtiin myös Tukesin kemikaaliverkoston kanssa muun muassa rakennusalan messuilla. Hankkeen yhteydessä toteutettu tutkimus tulee valmistuessaan antamaan hyvää tietoa rakennusalan kemikaalien hallinnasta työnantajien sekä työsuojeluvaltuutettujen näkökulmasta. Tulosten perusteella näyttää siltä, että haitallisten kemikaalien hallinta yrityksissä ja työmailla on parantunut.

Kuva: Virpi Saarinen

Kaupan alalle tehtiin myös radonvalvontaa. Tarkastaja Juho Marjakuusi käy läpi työpaikan tilannetta valvontakohteen edustajan kanssa.

Kaupan ala sekä majoitus- ja ravitsemisala

Majoitus- ja ravitsemisalla tehtiin kertomusvuonna yli 2300 tarkastusta ja kaupan toimialoilla yhteensä noin 3000 tarkastusta.

Huomiota kiinnitettiin erityisesti väkivallan uhaan, fyysiseen kuormitukseen ja työsuhteasioihin. Toimialalla esiintyy paljon niin kutsuttuja epätyypillisiä työsuhteita, minkä vuoksi valvonnassa kiinnitettiin huomiota työaika-asioihin ja työnteon keskeisiin ehtoihin. Näiden lisäksi valvottiin ulkomaalaisen työvoiman käyttöön liittyviä työnantajan velvollisuuksia. Valvontahavaintojen perusteella majoitus- ja ravitsemisalalla oli puutteita lisäksi erityisesti työterveyshuollon järjestämiseen ja työterveyshuollon työpaikkaselvitykseen liittyvissä asioissa.

Kaupan toimialoilla valvonnassa kiinnitettiin erityistä huomiota väkivallan uhaan osana psykososiaalisen kuormituksen valvontaa. Myös kaupan toimialoilla esiintyy runsaasti epätyypillisiä työsuhteita, ja siksi valvontaa suunnattiin myös työaika-asioihin sekä työnteon keskeisiin ehtoihin. Työterveyshuoltoon liittyviä asioita käsiteltiin tarkastuksilla turvallisuuden hallinnan kokonaisuuden yhteydessä. Kemiallisten vaarojen hallintaan kiinnitettiin huomiota tarkastuksilla etenkin valvontakohteissa, joissa ne ilmenivät erityisenä riskinä. Valvontahavaintojen perusteella kaupan toimialoilla oli puutteita muun muassa työn vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa sekä työterveyshuollon työpaikkaselvityksessä. Lisäksi tarkastuksilla annettiin runsaasti velvoitteita työpaikkakerroksella havaituista työympäristöön liittyvistä asioista.

Kuljetusala

Kuljetusalan valvontaa säätelevät EU:n normit, jotka määrittävät muun muassa ajo- ja lepoaikatarkastusten vähimmäismäärät.

Ajo- ja lepoaikavelvollisia yrityksiä ovat rekka- ja linja-autoyritykset, joihin tehtiin kertomusvuonna lähes 1300 tarkastusta. Niiden yhteydessä tarkastettiin 236 000 kuljettajatyöpäivää. Muut kuin ajo- ja lepoaikatarkastukset kohdistuivat taksi-, pakettiauto- ja terminaalitoimintaan. Kokonaisuudessaan kuljetus- ja varastointi -toimialalle tehtiin noin 2600 työsuojelutarkastusta. Työsuojeluviranomaisen, poliisin, tullin ja työmarkkinajärjestöjen välinen yhteistyö toimi kuljetusalan valvonnassa saumattomasti.

Kuljetusalan valvonnassa kiinnitettiin kertomusvuonna huomiota myös yleissitovan työehtosopimuksen noudattamiseen ja ylitöiden prosenttikorotuksiin. Ongelmana oli, että työsuojeluviranomainen ei saanut yrityksiltä kaikkia digitaalisen ajopiirturin tietoja. Tämä saattaa johtua siitä, että tietoja ei ollut tallennettu säädetyksi. Toimintaohjeita annettiin myös digitaalisen ajopiirturin niin sanotun yrityslukituksen puutteesta. Yrityslukituksen tarkoituksena on suojata kuljettajan yksityisyyttä.

Asiakasyhteydenotoissa samoin kuin tarkastuskäynneillä nousi esiin teiden talvikunnossapito, jolla on vaikutusta kuljetusalan työturvallisuuteen. Siksi se on merkittävä osa kuljetusalan yritysten riskien hallintaa.

Valvontahavaintojen mukaan ajo- ja lepoaikojen sekä työaikakirjanpidon noudattaminen ovat viime vuosina parantuneet kuljetusalalla, mutta viranomaisohjausta tarvitaan näissä asioissa edelleen. Myös työnteon keskeisten ehtojen noudattamisessa on vielä puutteita.

Kuva: Satu Auno

Tarkastajat Ari Pulli (takana) ja Timo Tuovila valvovat ajoneuvojen nostureiden toimintakuntoa ja määräaikaistarkastuksia.

Valvontahavaintojen mukaan ajo- ja lepoaikojen sekä työaikakirjanpidon noudattaminen ovat viime vuosina parantuneet kuljetusalalla, mutta viranomaisohjausta tarvitaan näissä asioissa edelleen. Myös työnteon keskeisten ehtojen noudattamisessa on vielä puutteita.

Sosiaali- ja terveystyökalut

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialat olivat kokonaisuudessaan työsuojeluvalvonnan kohteena. Alalla käynnistyi myös haitallisen työkuormituksen ehkäisyä tukeva valtakunnallinen kaksivuotinen valvontahanke YKSOTE-kuormitus 2017–18, joka kohdistuu yksityisiin työnantajiin. Tarkastuksia tehtiin kaikkiaan lähes 2 300, joista 800 kohdistui yksityisille työpaikoille YKSOTE-hankkeessa.

Toimialalla nousi työsuojelun keskeisinä kehittämiskohteina esiin fyysisen ja psykososiaalisen kuormituksen tunnistaminen ja vähentäminen, väkivallan uhkaan varautuminen sekä työterveysyhteistyön hyödyntäminen haitallisen kuormituksen vähentämisessä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon työsuojelutoimintaan tuo tällä hetkellä haastetta palvelurakenteen muuttuminen, sillä nopea muutostahti edellyttää uudistumista myös turvallisuusjohtamiselta.

YKSOTE-
kuormitus
2017–18

YKSOTE-hankkeen koordinaattori Marja Tereska luennoi lähihoitajille, miten voi itse vaikuttaa kuormitukseen omassa työssään.

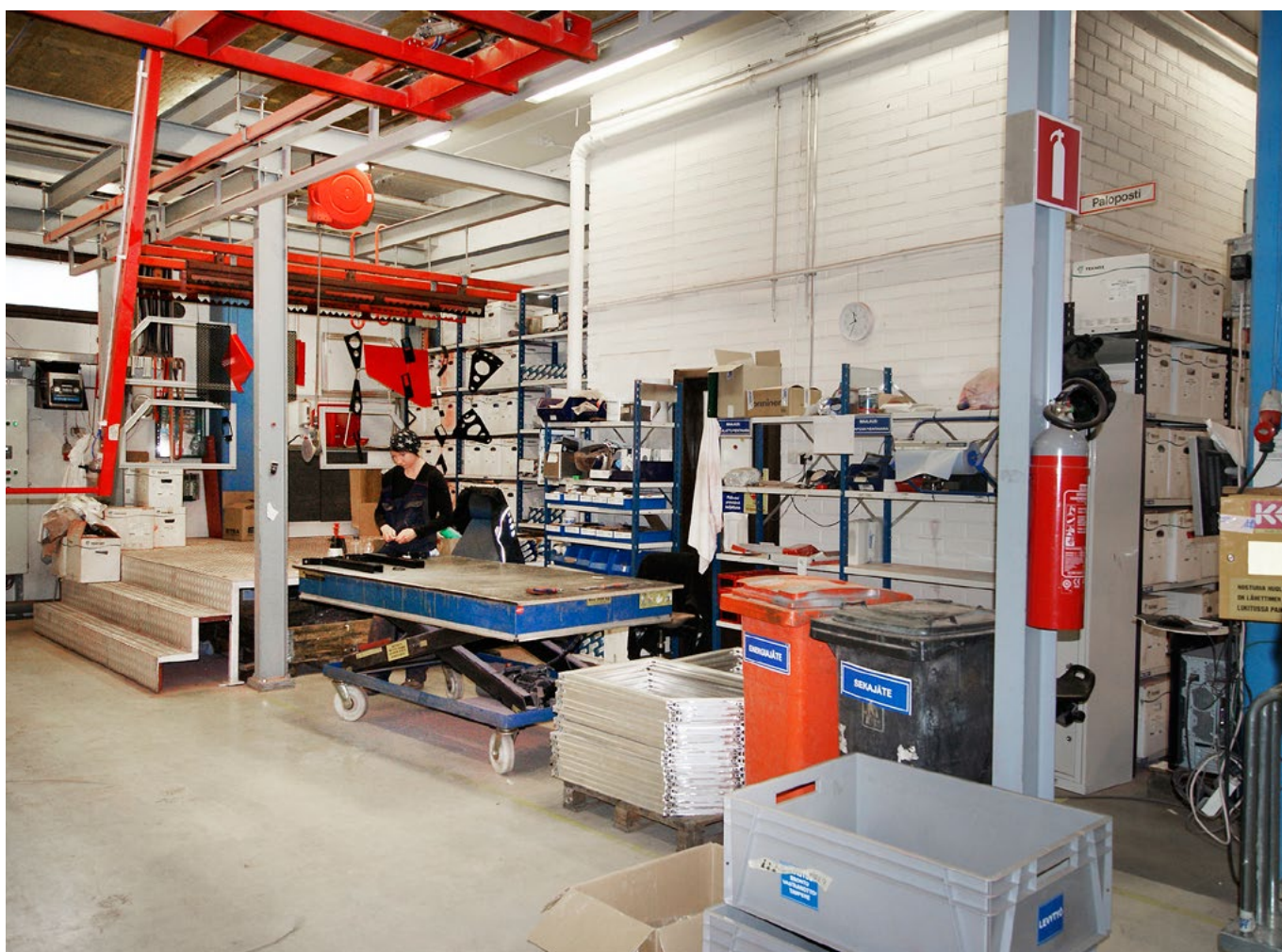
Kuormitus näkyväksi yksityisillä sote-työpaikoilla

YKSOTE-hankkeessa seurataan palvelurakenteen muutoksen tuomia työsuojeluhaasteita erityisesti sosiaalihuollon asumis- ja laitospalveluissa, lääkäreillä, lasten päivähoidossa sekä kodeissa tehtävässä työssä.

Valvonnan lisäksi hankkeessa käsiteltiin toimialan työsuojelun erityiskysymyksiä ja kartoitettiin vammaispalvelulakiin perustuvan henkilökohtai-

sen avustajan työsuojelua yhteistyössä järjestöjen kanssa.

YKSOTE-hankkeessa havaittiin, että monilla työpaikoilla esimiesten suuri työkuormitus vaikuttaa työpaikkatason työsuojelun kehittymiseen. Hankkeen yhteydessä järjestettiin yhdessä Työterveyslaitoksen kanssa seminaarisarja, jolla tuettiin esimiestyötä. Seminaarin aineistot ja toimialan työsuojelua tukeva tieto työpaikoille on koottu hankkeen sivulle Tyosuojelu.fi-verkkopalveluun.

Kuva: Reetta Aho

Teollisuuden työpaikoilla järjestyksen ja siisteyden ylläpito vaikuttaa työn turvallisuuteen, sujuvuuteen ja sitä kautta tuottavuuteen.

Teollisuus ja kaivostoiminta

Teollisuuden aloista työsuojeluvalvonnan kohteena kertomusvuonna olivat erityisesti elintarvike-, puu-, ja metalliteollisuus. Kaikkiaan teollisuuden työpaikoille tehtiin noin 3600 tarkastusta.

Teollisuuden kunnossapito- ja investointityömaita valvottiin valtakunnallisesti yhteisen työpaikan näkökulmasta. Teollisuuden työsuojelussa korostuvat fyysiseen työympäristöön liittyvät tekijät, mutta myös psykososiaaliseen kuormitukseen kiinnitettiin valvonnassa huomiota. Lisäksi valvottiin, että kemialliset vaarat ovat hallinnassa ja että työnantaja täyttää velvollisuutensa varmistaa ja säilyttää ulkomaisen työvoiman käyttöön liittyvät tiedot.

Valvonnan havaintojen mukaan teollisuuden työpaikoilla oli parannettavaa koneiden ja laitteiden toi-

mintakunnossa sekä kemikaaliasioissa. Teollisuuden yhteisillä työpaikoilla erityisesti pääasiallista määräsvaltaa käyttävän työnantajan turvallisuuskäytännöt ovat kohentuneet. Puutteita havaittiin onnettomuuden vaaran ja yhteisten vaarojen torjunnassa, putoamissuojauksissa sekä henkilökohtaisten suojainten käyttämisissä.

Kaivostoiminta painottuu Suomessa Pohjois- ja Itä-Suomeen. Kaivosalan yhteisillä työpaikoilla työskentelee tuhansia työntekijöitä. Alalla esiintyy merkittäviä riskitekijöitä, ja siksi sitä on valvottu kattavasti jo useamman vuoden ajan. Työturvallisuustilanne kaivoksilla on kehittynyt positiiviseen suuntaan. Puutteita havaittiin kaivosalueella toimivilla urakoitsijoilla erityisesti koneiden ja laitteiden toimintakunnan varmistamisessa ja työterveyshuollon työpaikkaselvityksissä.

Maa- ja metsätalous

Maa- ja metsätalouden työsuojeluvalvonnan tavoitteena on edistää työnantajien valmiuksia tunnistaa ja poistaa haitta- ja vaaratekijöitä sekä luoda toimivat käytännöt turvallisuuden hallintaan.

Yhteensä maa- ja metsätalouden työpaikkoihin tehtiin noin 470 tarkastusta, joista noin 60 prosenttia kohdistui maatalouteen. Valvonnan pääpaino oli turvallisuuden hallinnan veloitteiden noudattamisessa sekä psykososiaalisessa ja fyysisessä kuormituksessa, kemiallisissa tekijöissä, harmaassa taloudessa ja ulkomaisessa työvoimassa. Metsätaloudessa ulkomaisen työvoiman käyttö on vähäistä, mutta maataloudessa sen sijaan ulkomaalaisia työntekijöitä käytetään yleisesti.

Merenkulku

Merenkulun työsuojeluvalvonta muodostui edellisen vuoden tapaan merityösertifikaatteihin (MLC) liittyvistä tarkastuksista, alusten määräaikaistarkastuksista ja tapaturmien tutkinnasta. Merenkulun valvonnassa tehtiin tiivistä yhteistyötä merenkulun turvallisuusviranomaisten kanssa. Yhteistyö ja tietojenvaihto eri viranomaisten välillä oli sujuvaa.

Useampana vuonna valvonnassa on kiinnitetty huomiota laivaväen riittävään lepoaikaan ja tehtyihin työtunteihin. Pienet miehitykset ja tiukka aikataulu johtavat usealla aluksella puutteisiin riittävässä lepoajassa. Aluksiin liittyvät tarkastukset ovat laajoja. Työ- ja lepoaikojen lisäksi tarkastuksilla keskitytään merenkulkijoiden työ- ja asuinympäristöön.

Aluksiin kohdistuvien työsuojelutarkastusten lisäksi työsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluu tutkia työtapaturmia. Tapaturman tutkinta kohdistuu vakaviin työtapaturmiin. Tutkimuksessa selvitetään tapaturmien kulku ja työtapaturmaan johtaneet syyt sekä tekijät, joiden avulla voidaan estää samankaltaiset tapaturmat. Merenkulun valvonnassa saavutettiin toimintavuodelle asetetut tavoitteet.

Kuva: Reetta Aho

Tarkastaja Jyri Saarikoski keskustelee metsäkoneenkuljettajan kanssa kone- ja työturvallisuudesta.

Kuva: Virpi Saarinen

Lokakuussa Helsingissä järjestetty infotilaisuus ulkomaisen työvoiman käytöstä ja tilaajavastuulaista keräsi paikan päälle ja verkon kautta yhteensä lähes 300 osallistujaa. Tilaisuuden keskustelevaa henkeä ja toteutus- tapaa livestriimuksineen ja chatteineen pidettiin onnistuneena.

Tilaajavastuulaki

Tilaajavastuulailla eli lailla tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006) pyritään luomaan tilaajalle edellytykset varmistaa, että sen sopimuskumppanit täyttävät lakisääteiset velvoitteensa. Tilaajavastuulain tarkoituksena on edistää yritysten välistä tasavertaista kilpailua ja työehtojen noudattamista. Valvonnan tavoitteena on torjua haittoja, joita yrityksille ja yhteiskunnalle aiheutuu harmaasta taloudesta ja epäterveestä kilpailusta. Merkittävä muutos tilaajavastuuvälvoinnassa vuonna 2017 oli työsuojeluviranomaisen tiedonsaantioikeuksien laajeneminen.

Kertomusvuonna tehtiin yhteensä noin 1 900 tilaajavastuutarkastusta, joissa annettiin tilaajille lähes 3 000 toimintaohjetta. Tilaajavastuuvälvonta kohdistui erityisesti niihin yrityksiin ja julkisyhteisöihin, jotka käyttävät alihankintaa tai vuokratyö-

voimaa. Vuonna 2017 valvottiin rakennusalan, teollisuuden, logistiikan, palvelualojen sekä alkutuotannon ja julkishallinnon kohteita.

Tilaajavastuuvälvonnan valvontahavainnot vuoden 2017 olivat hyvin samansuuntaisia kuin edellisenä vuonna. Rakennusallalla tehty pitkäjänteinen valvontatyö, toimialan lainsäädäntömuutokset ja yhteistyö sidosryhmien kanssa näkyivät tilaajavastuuvälvoinnassa kunnossa olevina kohteina. Suuret tilaajat noudattivat pääsääntöisesti tilaajavastuulakia erinomaisesti. Rakennusalan ongelmalliset kohteet löytyivätkin syvemältä urakkaketjuista tai pientalotyömaista. Tietoisuus tilaajavastuulaista oli rakennusallalla selvästi muita toimialoja paremmalla tasolla. Muiden toimialojen kuin rakentamisen osalta tietoisuus tilaajavastuulainsäädännöstä oli edelleen heikkoa. Osoituksena tilaajavastuulain heikosta tuntemisesta voidaan pitää annettujen toimintaohjeiden suhteellisen määrän kasvua.

Kuva: Virpi Saarinen

Psykososiaalisia kuormitustekijöitä valvotaan lähes kaikilla työsuojelutarkastuksilla. Tarkastaja Vilja Arola (oik.) tarkastuksella elokuvatuotantoyhtiössä.

Psykososiaalinen kuormitus

Psykososiaalista kuormitusta työpaikalla voi aiheuttaa esimerkiksi kohtuuton aikapaine, työn määrä, jatkuvat keskeytykset, vaikeat vuorovaikutustilanteet asiakastyössä tai ongelmat työyhteisön sosiaalisessa toimivuudessa. Haitallista psykososiaalista kuormitusta voi ilmetä missä tahansa työpaikassa.

Työsuojeluviranomainen valvoi kertomusvuonna psykososiaalisia kuormitustekijöitä lähes kaikilla työsuojelutarkastuksilla. Tarkastuksilla valvottiin, onko psykososiaaliset kuormitustekijät otettu huomioon työn vaarojen arvioinnissa ja työterveyshuollon työpaikkaselvityksessä. Valvontahavaintojen mukaan noin 30 prosentilla havaittiin epäkohtia. Tämä saattaa johtua siitä, että psykososiaalisia kuormitustekijöitä ei tunnisteta tai niitä ei mielletä työsuojeluriskeiksi. Lisäksi havaittiin, että usein työpaikoilla ei osata riittävästi arvioida psykososiaali-

sia kuormitustekijöitä. Tyypillistä oli myös, että työterveyshuollon työpaikkaselvitykset eivät kattaneet työn psykososiaalisia kuormitustekijöitä.

Noin 3300 tarkastuksella katsottiin tarpeelliseksi käsitellä psykososiaalista kuormitusta laajemmin joko etukäteisarvioinnin tai tarkastuksella ilmenneiden havaintojen perusteella. Laajemmin asiaa valvottiin erityisesti sosiaali- ja terveysalalla, julkisessa hallinnossa, seurakunnissa ja uskonnollisissa järjestöissä, koulutusalailla ja toimihenkilövaltaisilla työpaikoilla. Näissä valvontakohteissa arvioitiin lisäksi, onko työnantaja toteuttanut riittäviä toimenpiteitä haitallisten kuormitustekijöiden vähentämiseksi tai välttämiseksi ja onko työpaikalla toimivat työyhteisön seurantakäytännöt.

Neljäsosalla työpaikosta havaittiin epäkohtia. Tämä kertoo siitä, että työpaikkojen välillä on suurta vaihtelua. Eniten velvoitteita annettiin sosiaali- ja terveysalalla.

Syrjintä

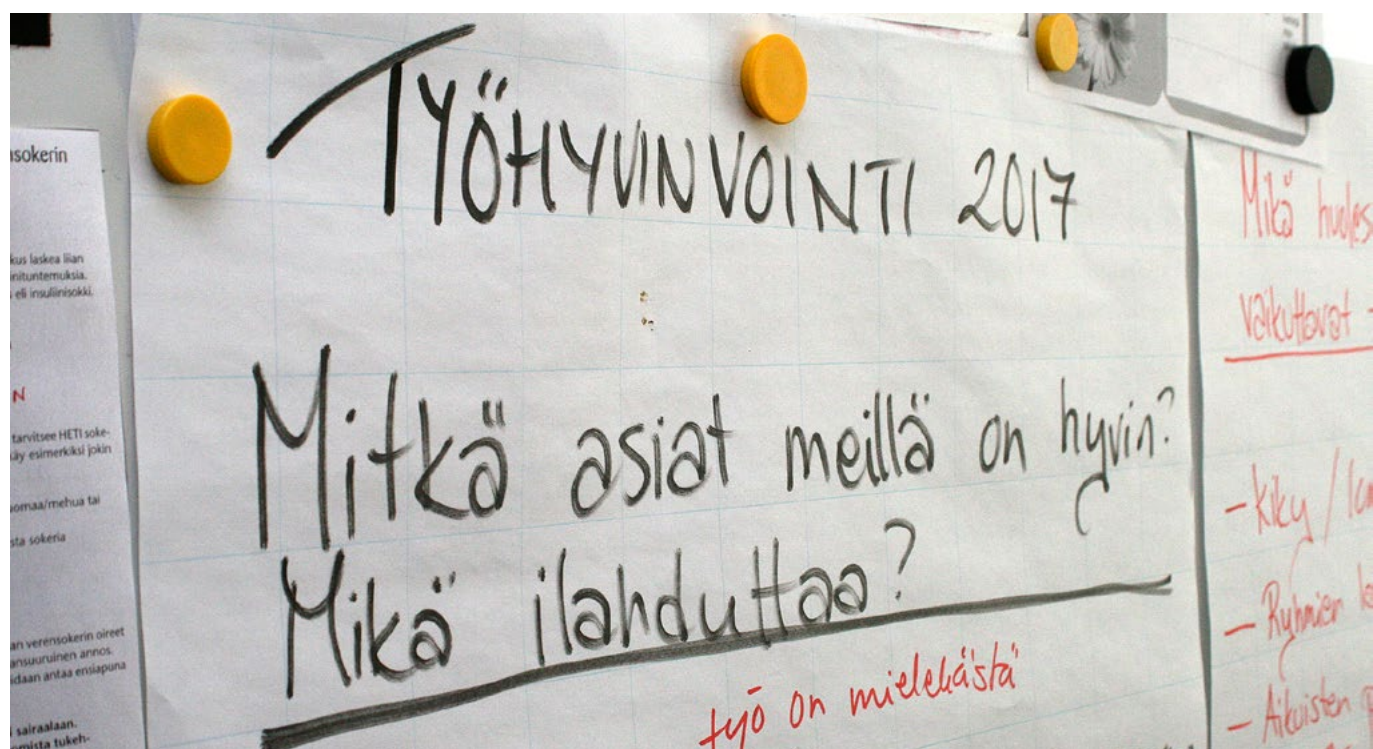
Työsuojeluviranomainen valvoo yhdenvertaisuuslaissa säädettyä syrjinnän kieltoa työelämässä. Syrjinnän valvontaa tehdään sekä asiakasyhteydenottojen perusteella että viranomaisaloitteisesti työpaikkatarkastuksilla, etenkin ulkomaisen työvoiman valvonnan yhteydessä. Työsuojeluviranomainen seuraa oma-aloitteisesti myös esimerkiksi työpaikkailmoittelua ja puuttuu havaitsemaansa syrjivään työpaikkailmoitteluun.

Jos asiakkaan toimittamien tietojen perusteella epäillään, että työnantaja on toiminut yhdenvertaisuuslain vastaisesti, tarkastaja ryhtyy valvontatoimenpiteisiin. Työsyrjintää koskeva tarkastus tehdään yleensä asiakirjojen perusteella. Vuonna 2017 alle kolmasosassa syrjintää koskevissa työsuojelutarkastuksissa työnantajan katsottiin toimineen syrjintäkiellon vastaisesti, ja työnantajalle annettiin toimintaohje tai kehoitus syrjintäkiellon noudattamisesta.

Työsyrjintä oli usein esillä myös työsuojeluviranomaisen valtakunnalliseen puhelinneuvontaan tulleissa yhteydenotoissa.

Työsuojeluviranomaiselle kirjallisesti vireille tulleet syrjintäepäilyt 2017

Kirjallisesti vireille tulleet syrjintäepäilyt (yksi ilmoitus voi sisältää useampia perusteita)	197
Eniten koetut syrjintäperusteet	
• Terveystila	86
• Ikä	27
• Vakaumus tai mielipide	26
Vähiten koetut syrjintäperusteet	
• Vammaisuus	6
• Poliittinen toiminta	3
• Uskonto	3
• Seksuaalinen suuntautuminen	–
Työsuojeluviranomaisen tekemät syrjintää koskevat tarkastukset	102
Syrjinnästä annetut toimintaohjeet tai kehotukset	28
Yhteydenotot puhelinneuvontaan	545

Kuva: Virpi Saarinen

Työsuojeluviranomaisen myöntämät luvat

Lainsäädäntö rajoittaa tiettyjen töiden tekemistä tai teettämistä. Jotkut työt edellyttävät työsuojeluviranomaisen valtuutusta tai poikkeuslupaa. Työsuojeluviranomainen myöntää panostajan pätevyyskirjan, asbestipurkutyöluvan, työaikalakiin perustuvat poikkeusluvut, nuoriin työntekijöihin liittyvät poikkeusluvut sekä poikkeusluvan nosturin kuljettajan pätevyydestä.

Työsuojeluviranomaisen lupahallinto 2017	
Panostajan pätevyyskirja	388
Asbestipurkutyöluva	130
Työaikalakiin liittyvät poikkeusluvut	123
Nuoriin työntekijöihin liittyvät poikkeusluvut	163
Poikkeusluva nosturin kuljettajan pätevyydestä	61
Muu poikkeusluva	1

Työsuojeluviranomaiselle tehtävät ilmoitukset

Tietyistä töistä, esimerkiksi asbesti- ja rakennustöistä on tehtävä ilmoitus työsuojeluviranomaiselle ennen töiden aloittamista. Tällaisia ovat rakennustyö, asbestipurkutyö ja 16–17-vuotiaiden käyttäminen vaaralliseen työhön. Työsuojeluviranomaiselle on viivytyksettä ilmoitettava myös vakavasta työtapaturmasta sekä hätätyöstä.

Työsuojeluviranomaiselle tehdään vuosittain noin 7 500 rakennustyön ennakoilmoitusta ja noin 12 000 asbestipurkutyöilmoitusta.

Syyskuun 2017 alusta alkaen Suomeen työntekijöitä lähettävien yritysten on täytynyt ilmoittaa työskentelystään ennen työnteon aloittamista.

Lähetetyistä työntekijöistä täytyy ilmoittaa

Työntekijöiden lähettämisestä annettu laki astui voimaan vuonna 2016. Syyskuun 2017 alusta alkaen Suomeen työntekijöitä lähettävien yritysten on täytynyt ilmoittaa työskentelystään ennen työnteon aloittamista. Ilmoittamisen voi tehdä sähköisellä lomakkeella Tyosuojelu.fi-verkkopalvelussa.

Kertomusvuoden aikana vastaanotettiin noin 3000 ilmoitusta työntekijöiden lähettämisestä. Ilmoitukset kohdistuivat pääsääntöisesti erikoistuneen rakennustoiminnan, talonrakentamisen sekä koneiden ja laitteiden korjauksen, huollon ja asennuksen toimialoille.

Kuva: Reetta Aho

Työsuojeluviranomainen neuvoo ja ohjaa

Työsuojeluviranomaisen antama neuvonta ja ohjaus perustuvat lainsäädäntöön. Työsuojeluviranomaisen tärkeimmät neuvonta- ja ohjauskanavat ovat verkkopalvelu Tyosuojelu.fi sekä valtakunnallinen puhelinneuvonta.

Neuvonta ja ohjaus ovat osa työsuojeluvalvontaa, ja niiden tavoitteena on saada työpaikat hoitamaan työsuojeluasiansa oma-aloitteisesti vähintään lain minimitasolle.

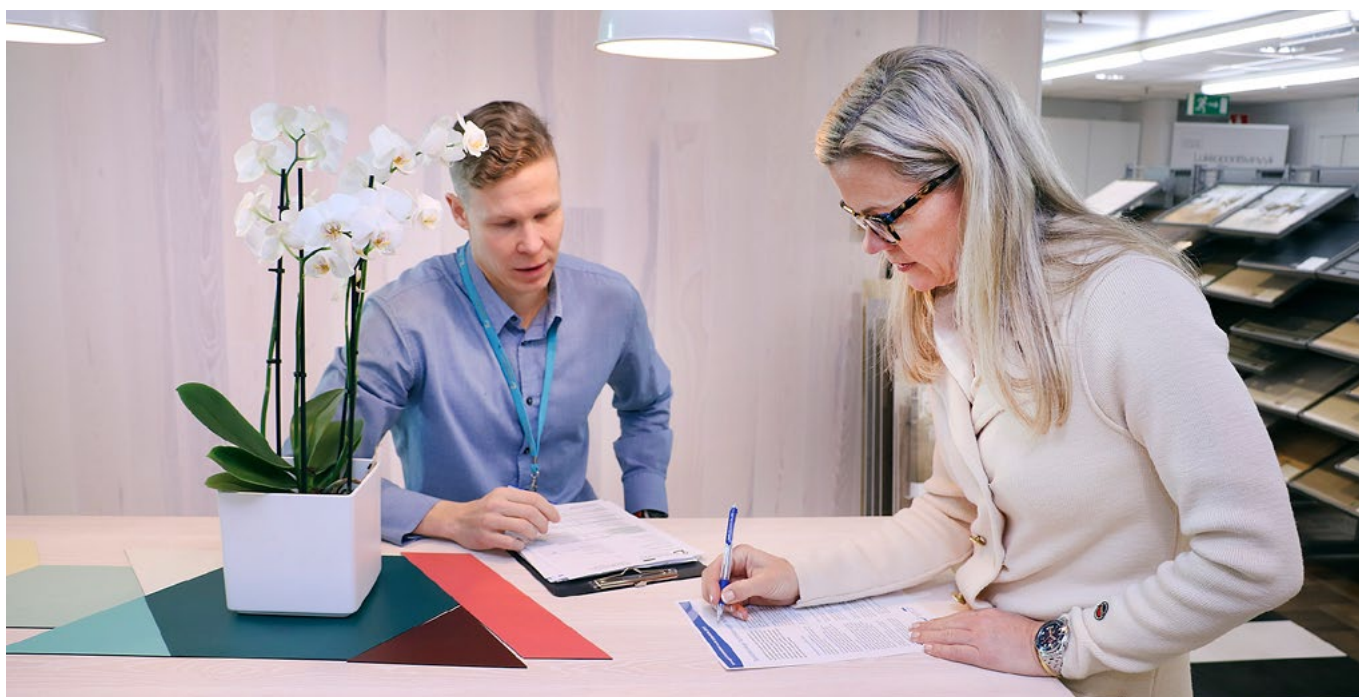
Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu Tyosuojelu.fi

Vuonna 2017 Tyosuojelu.fi-verkkopalvelulla oli yli 840 000 käyttäjää. Verkkopalvelu toimii vuorovaikutuksellisenä asiointikanavana työnantajien ja viranomaisen välillä muun muassa rakennus- ja asbestitöiden ennakoilmoittamisessa. Verkkopalvelussa

julkaistujen lomakkeiden uudistaminen, sisältöjen päivitykset ja käytettävyyden parantaminen toteutettiin vuoden 2017 aikana. Työ liittyi Suomi.fi-verkkopalvelun kehittämiseen.

Tyosuojelu.fi:n käyttäjämäärät nousivat edellisvuoteen verrattuna lähes kolmanneksella. Eniten käyttäjiä kiinnostivat työsuhdeasiat, kuten työsuhteen päätyminen, vuosiloma, lomautus ja työtodistus. Useiden yksittäisten sivujen katselumäärä vähintään kaksinkertaistui edellisvuoteen verrattuna. Esimerkiksi lisä- ja ylitoita, työsuojeluvaltuutetun tehtävää sekä väärin maksettua palkkaa käsittelevät verkkosivut keräsivät huomattavasti enemmän katselukertoja kuin vuonna 2016.

Tyosuojelu.fi:n tarjoaman harmaan talouden vihjeikanavan kautta tuli vuoden 2017 aikana noin 250 vihjettä, jotka ohjattiin työsuojelun vastuualueille käsiteltäviksi.

Kuva: Virpi Saarinen

Valvonnan ohella tarkastajat neuvovat ja opastavat työpaikkoja työn terveysriskien tunnistamisessa, jotta terveyshaittoja pystyttäisiin torjumaan jo ennalta. Tarkastaja Sami Kajander kartoittaa tilannetta työpaikalla.

Valtakunnallinen puhelinneuvonta

Vuoden 2017 aikana työsuojeluviranomaisen valtakunnalliseen puhelinneuvontaan tuli lähes 25 000 soittoa. Puhelinneuvonnassa päivystävät työsuojelun vastuualueiden asiantuntijatarkastajat, jotka ohjaavat ja neuvovat soittajia. Tarvittaessa neuvonnassa vastaanotetaan myös työturvallisuuteen liittyviä valvontapyyntöjä.

Puhelinneuvonta palvelee aihepiirien mukaan jaetuilla neljällä palvelulinjalla: työsuhdeasioissa, yleisissä työympäristöasioissa, rakennusalan työympäristöasioissa sekä epäasialliseen kohteluun, häirintään, syrjintään ja psykososiaaliseen kuormittumiseen keskittyvissä työhyvinvointiasioissa.

Työsuhdeasioissa puhelinneuvonnassa kysyttiin kertomusvuonna eniten työsuhteen päättämiseen ja palkkaukseen liittyvistä asioista. Yleisissä työympäristöasioissa sisäilma oli edelleen paljon kysytty aihe, samoin rakennusosalalla asbestilainsäädäntö. Työhyvinvointiasioissa yli puolet puhelusta liittyi työssä koettuun häirintään.

Työsuojeluviranomaisen valtakunnallinen puhelinneuvonta palvelee numerossa 0295 016 620 arkisin kello 9–15.

Työsuojeluviranomaisen valtakunnalliseen puhelinneuvontaan vuonna 2017 tulleet puhelut	
Työsuhde	15 011
Työympäristö	4 083
Rakennusala	3 007
Työhyvinvointi	2 513
Yhteensä	24 614

Muut viestintäkanavat

Sosiaalisessa mediassa työsuojeluhallinto viestii Twitterissä ja Facebookissa. Seuraajamäärät kasvoivat edellisvuoteen verrattuna. Työsuojeluhallinnolla on sosiaalisen median kanavissa yli tuhat seuraajaa. Periaatteena työsuojeluhallinnon some-viestinnässä on ohjata käyttäjät Työsuojelu.fi-verkkopalveluun. Vuonna 2017 muiden työsuojelutoimijoiden kanssa aloitettiin aktiivinen viestintäyhteistyö käytännönläheisten työsuojeluteemojen nostamiseksi esiin sosiaalisessa mediassa.

Työsuojeluhallinnon julkaisutuotannossa siirryttiin vuoden 2017 alussa digitaaliseen muotoon. Samalla julkaisujen graafinen ilme uusittiin. Kertomusvuoden aikana julkaistiin yli 20 opasta, raporttia ja työpaikkatiedotetta. Julkaisut ovat maksutta saatavana verkkojulkaisuina sekä tulostettavassa muodossa Työsuojelu.fi-verkkopalvelussa.

Vuoden 2017 aikana työsuojeluhallinto osallistui yhteistyössä muiden työsuojelutoimijoiden kanssa viiteen messutapahtumaan, joissa oli mukana työsuojelun vastuualueiden asiantuntijoita. Tapahtumissa tavoitettiin noin 3 300 kävijää. Messutapahtumien aikana hyödynnettiin sosiaalista mediaa, jolloin viesti saatiin leviämään messuosastoa laajemmalle.

Työsuojelunäyttelyssä Tampereella vieraili kertomusvuoden aikana yli sata ryhmää. Työsuojelunäyttelyn kehittäminen virtuaaliseen suuntaan aloitettiin vuonna 2017 suunnitteleamalla virtuaalinäyttelyn konseptointi.

Työsuojeluhallinto julkaisi kertomusvuoden aikana 115 valtakunnallista mediatiedotetta ja 60 verkkoutista. Työsuojeluhallinto oli mukana myös Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston viestintäkampanjassa "Terveellinen työ – elämän eri vaiheissa".

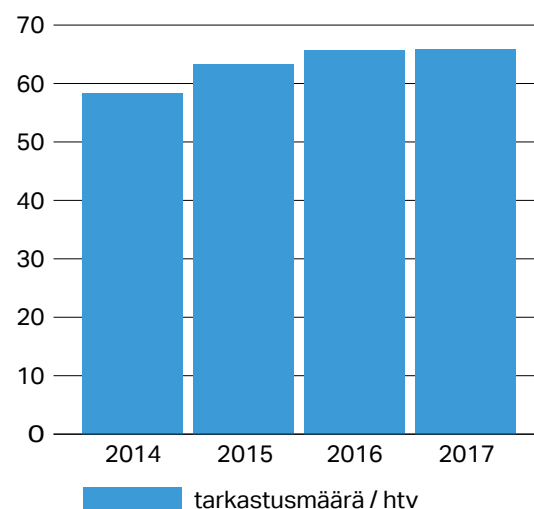
Työsuojeluvalvonnan voimavarat

Työsuojelun vastualueilla käytettävissä olevat henkilöstöresurssit pyritään hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti. Työsuojelutarkastuksia tehtiin kertomusvuonna keskimäärin 66 yhtä henkilötyövuotta kohden. Tarkastusmäärä henkilötyövuotta kohden on noussut tasaisesti viime vuosien aikana.

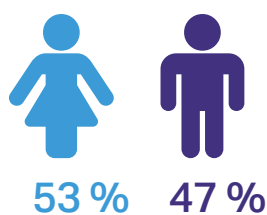
Tehokkuutta on saatu lisättyä esimerkiksi valvontatietojärjestelmä Veran avulla. Järjestelmä luo raamit tarkastusprosessille ja helpottaa tarkastukseen liittyviä kirjallisia töitä. Vera sujuvoittaa myös raportointia.

Tarkastusmäärä henkilötyövuotta kohden on noussut tasaisesti.

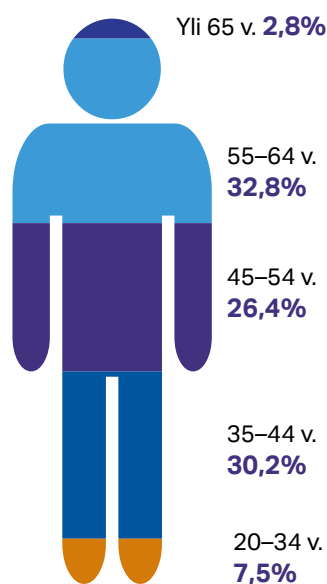
Tarkastusmäärät suhteessa henkilötyövuosiin

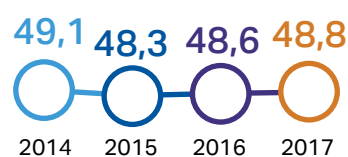
Sukupuolijakauma

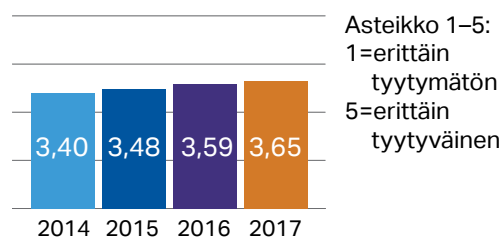
Ikäjakauma

Keski-ikä

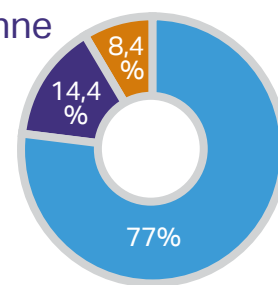

Työtyytyväisyys

Henkilöstörakenne

- Tarkastajat ja muut asiantuntijat
- Erilaisissa tukitehtävissä toimivat
- Johto, esimiehet

Työsuojeluviranomaisen valvoma lainsäädäntö ja sen valmistelu

Kansallista ja EU-tasoista työsuojelulainsäädäntöä valmistellaan työturvallisuussäädännönä valmistelevässä neuvottelukunnassa (TTN) yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Neuvottelukunta toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä.

Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee ja kehittää työlainsäädäntöä, johon kuuluvat muun muassa työsopimuslaki, työaikalaki, vuosilomalaki, yhdenvertaisuuslaki, laki yksityisyyden suojasta työelämässä, työehtosopimuslaki, opintovapaalaki, palkaturvalaki sekä yhteistoimintaa yrityksissä koskeva lainsäädäntö.

Työlainsäädäntöä valmistellaan kolmikantaisesti, yhteistyössä työnantajien ja työntekijöiden etujärjestöjen kanssa. Työntekijöiden työehtoja määrittelevät työlainsäädännön lisäksi muun muassa eri alojen työehtosopimukset.

Työlainsäädännön valvonta kuuluu suurelta osin aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueille.

Liitteeseen 2 on koottu kertomusvuonna kolmikantaisesti valmisteltu työelämään liittyvä lainsäädäntö.

Työsuojeluviranomaisen valvomat lait on koottu Työsuojelu.fi-verkkopalveluun sivulle [Ajantasainen työsuojelulainsäädäntö](#).

Työsuojelu- valvonta muutoksessa

Työsuojeluhallinto on tehnyt pitkäjänteistä työtä valvonnan kehittämiseksi. Valvonnan koordinoititehtävien, valtakunnallisten hankkeiden sekä valvontaohjeiden avulla toimintaa on kehitetty valtakunnallisesti. Uuden nelivuotiskauden alkaessa vuonna 2016 työsuojelun vastuualueiden toiminnassa toteutettiin useita merkittäviä muutoksia ja kehitettiin valvonnan riskiperusteista kohdentamista. Valtakunnallista yhteistyötä lisättiin keskittämällä tiettyjen tehtävien hoito valtakunnallisesti yhdelle vastuualueelle ja ottamalla käyttöön valtakunnallinen puhelinneuvonta.

Vuonna 2017 toiminnan kehittämiseen oman näkökulmansa toi valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston Luovan valmistelu. Valvonnan riskiperusteiden kohdentamisen ohella toimintavuonna keskityttiin edelleen valvonnan sisällön kehittämiseen valtakunnallisella tasolla. Majoitus- ja ravitsemisalalla, rakennusalalla, kuljetusalalla ja teollisuudessa aloitettiin riskiperusteisen valvonnan pilotit. Pilottien tavoitteena on varmistaa mahdollisimman yhtenäinen valvontaote valtakunnallisesti, kuitenkin työpaikka-kohtaiset tarpeet huomioon ottaen.

Työsuojeluhallinto on jo aiemmin kerännyt palautetta asiakkailtaan. Työsuojeluasioissa tehdään tiivistä yhteistyötä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa ja työpaikkatasolta palautetta on kerätty erillisissä hankkeissa. Vuonna 2017 työsuojelun vastuualueen pilotoivat aluehallintovirastoissa kehitettävää asiakaspalautejärjestelmää keräämällä palautetta valvonnan kohteena olevilta työpaikoilta. Saatua asiakaspalautetta on tärkeässä roolissa kehitettävässä toiminnassa kohti valtakunnalliseen virastoon siirtymistä.

Työsuojeluhallinto on mukana monissa kehittämishankkeissa, joissa tavoitellaan asiakaslähti-

Kuva: Virpi Saarinen

Työpisteen rakenteet ja käytettävät työvälineet on valittava, mitoitettava ja sijoitettava ergonomisesti asianmukaisella tavalla. Tarkastaja Tessa Olin valvoo, että päiväkodin ergonomia-asiat ovat kunnossa.

sempiä palveluita toimintaa digitalisoimalla. Kansallinen palveluarkkitehtuuri, KaPA, luo yhteisen pohjan julkishallinnon sähköisten palvelujen kehittämiseen. Laki kansallisesta palveluarkkitehtuurista tuli voimaan kertomusvuonna. Työsuojeluhallinto oli mukana toteuttamassa kansallista palveluarkkitehtuuria muun muassa kuvaamalla tärkeimmät palvelunsa Suomi.fi-verkkopalvelussa yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa.

Kuva: Kristiina Linna

Pohjoismainen viranomaisyhteistyö on aktiivista. Tarkastaja Kristiina Linna oli virkamiesvaihdossa Ruotsissa ja osallistui ruotsalaisten kollegoiden kanssa työsuojelutarkastukseen Tukholman ohikulkutien työmaalla.

Yhteistyö ja verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa

Tehokkaan työsuojeluvalvonnan ja toiminnan kehittämisen kannalta monipuolinen yhteistyö eri toimijoiden kanssa sekä kotimaassa että kansainvälisesti on tärkeää.

Viranomaisten välinen yhteistyö ja tietojenvaihto tehostuivat

Työsuojeluviranomainen tekee tiivistä yhteistyötä useiden eri viranomaisten kanssa. Erityisesti harmaan talouden torjunnassa viranomaisten lisääntynyt tiedonvaihto ja yhteistyö tehostavat valvontaa.

Kertomusvuonna tapahtui merkittävä muutos, kun työsuojeluviranomaisen tiedonsaantioikeudet laaje-

nivat. Työsuojeluviranomainen saa salassa pidettävää tietoa silloin, kun se valvoo työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamista, ulkomaisen työvoiman käyttöä tai tilaajavastuulain noudattamista. Tilaajavastuu- ja ulkomaalaisvalvonnassa työsuojeluviranomainen voi hyödyntää Harmaan talouden selvityksikön tuottamia velvoitteidenhoitoselvityksiä.

Yksi keskeinen viranomaisyhteistyön muoto on eri viranomaisten kanssa tehtävät yhteistarkastukset, joilla torjutaan harmaata taloutta ja valvotaan ulkomaisen työvoiman käyttöä. Yhteistarkastuksia tehdään poliisin, Rajavartiolaitoksen, aluehallintoviraston alkoholitarkastajien, Tullin, Verohallinnon ja Eläketurvakeskuksen kanssa.

Ulkomaalaisvalvonnan, rakennusalan ja tilaaja-vastuuvälvönnön tarkastajat tekevät Verohallinnon ja Eläketurvakeskuksen kanssa yhteistarkastuksia rakennustyömailla. Näiden tarkastusten valvonta-kohteet suunnitellaan hyvissä ajoin etukäteen hyödyntäen eri viranomaisten tietoja.

Rakennustyömailla tehdään yhteistarkastuksia myös poliisin kanssa. Jos tarkastuksilla tulee ilmi puutteita veronumerollisissa henkilötunnisteissa tai työmaan työntekijäluetteloissa, poliisi voi määrätä sakkoja saman tien ilman raskasta hallinnollista prosessia.

Edellä mainittujen lisäksi viranomaisyhteistyötä tehtiin kertomusvuonna myös esimerkiksi Tapaturmavakuutuskeskuksen, Säteilyturvakeskuksen, Tukesin, Trafin, kuntien ja aluehallintovirastojen muiden vastuualueiden kanssa.

Työmarkkinayhteistyötä tehdään työsuojelulautakuntien kanssa

Työsuojeluhallinto tekee yhteistyötä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa. Virallisina yhteistyöeli-

minä toimivat alueelliset kolmikantaiset työsuojelulautakunnat, joiden tarkoituksena on tukea ja kehittää työsuojeluvälvönnön sekä toimia yhdessä työsuojelun vastuualueiden ja alueellisten työsuojelutoimijoiden ja työmarkkinajärjestöjen välillä. Työsuojelulautakunnat käsittelevät alueella merkittäviä työsuojelun kehitys-, suunnittelu- ja seurantahankkeita, työsuojelun yleisiä toimintalinjoja ja tulostavoitteita sekä voimavarojen suuntaamista työsuojelun edistämiseksi ja muita työympäristön alueellisen kehittämisen kannalta merkittäviä asioita.

Kokemuksia kansainvälisestä yhteistyöstä

Työsuojeluhallinto tekee monipuolista kansainvälistä yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään sekä ruohonjuuritason yksittäisissä valvontatapauksissa että korkeammalla tasolla erilaisten kehittämistehtävien, kampanjoiden ja lainsäädännön valmistelun muodossa.

EU:n työvoiman vapaan liikkuvuuden takia myös viranomaisten on lisättävä keskinäistä tiedonvaihtoa

Näyttelymestari Ari Helenius (vas.) esittelee suojaimia maltalaiselle tarkastajalle Shylon Muscatille (oik.). Vierailua isännöi johtaja Arto Teronen.

ja välittömiä kontakteja kansainvälisellä tasolla. Käytännön valvontaan liittyvä yhteistyö on erityisen tiivistä Viron työsuojeluviranomaisen kanssa. Yhteistyö on liittynyt etupäässä Virosta Suomeen lähetettyjen työntekijöiden työsuhteen vähimmäisehtojen valvontaan ja lähetettävien yritysten tilaajavastuuvantontaan. Lisäksi on käsitelty virolaisten Suomessa toimivien yritysten työturvallisuusasioita. Yhteistyön avulla on saatu hyvä käsitys molempien osapuolten toimivallasta ja toimintamahdollisuuksista.

Pohjoismainen yhteistyö on aktiivista ja vakiintunutta. Sen tavoitteena on erityisesti hyvien käytäntöjen levittäminen ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen EU-tasolla.

Vuonna 2017 käynnistyi EU:n pimeän työn vastaiseen foorumiin liittyvä yhteispohjoismainen hanke, jota koordinoi Ruotsi. Kaksivuotisen projektin tavoitteena on jakaa pimeän työn torjuntaan liittyviä hyviä käytäntöjä niin valvonnan kuin viestinnänkin osalta. Projektiin kuuluu pohjoismaiden välisiä tarkastajavaihtoja, viestintään liittyvää yhteistyötä ja pimeän työn torjuntaan liittyvä vaikuttavuusarviointi. Suomi osallistui myös yhteispohjoismaiseen projektiin, joka liittyi työperäisen hyväksikäytön tunnistamiseen.

Kertomusvuonna työsuojeluviranomainen oli mukana kahdessa lähetettyjä työntekijöitä koskevassa EU-projektissa. Niiden tavoitteena on tehostaa lähetettyjen työntekijöiden työsuhteen vähimmäisehtoihin liittyvä valvontaa. Keskeinen esiin noussut haaste on se, miten saada tieto laiminlyöntejä tehneistä yrityksistä kulkemaan sujuvasti rajojen yli, jotta niihin osataan kohdistaa valvontaa eri maissa. Tarkastajien henkilökohtaiset kontaktit tekevät valvontaan liittyvästä yhteistyöstä ja tiedonvaihdosta mutkatonta. Osana projektia Suomi teki käytännön yhteistyötä valvonnan tehostamiseksi Latvian ja Puolan työsuojeluvallan kanssa.

Suomi on myös mukana eurooppalaista työsuojeluyhteistyötä tekevässä Johtavien työsuojelutarkastajien komiteassa SLIC:ssa (Senior Labour Inspectors' Committee). Yhteistyöllä muun muassa kehitetään valvontaa, tehdään yhteisiä oppaita, ohjeita ja linjauksia sekä järjestetään tarkastajavaihtoja. Vuonna 2017 suomalaisten tarkastajavaihdot suun-

Tarkastajien henkilökohtaiset kontaktit tekevät valvontaan liittyvästä yhteistyöstä ja tiedonvaihdosta mutkatonta.

tautuivat Itävaltaan ja Irlantiin, ja vastaavasti Suomeen tuli tarkastaja Maltalta.

Kertomusvuonna SLIC-komitea käynnisti vuokratyöntekijöiden työturvallisuuden parantamiseksi kaksivuotisen kampanjan, sillä vuokratyövoiman käyttö on lisääntynyt huomattavasti, ja vuokratyöntekijöille tapahtuu keskimääräistä enemmän tapaturmia. Kampanjassa jäsenmaat tekevät tarkastuksia sekä henkilöstövuokrausyrityksiin että käyttäjäyrityksiin.

Suomi oli mukana myös SLIC:n työryhmässä, jossa kemikaaliasiantuntijat valmistelivat hengittävää kvartsipölyä rakennustyömailla koskevan valvontaohjeen.

SLIC on kehittänyt arviointijärjestelmän, jonka avulla kunkin jäsenmaan työsuojeluhallinto arvioidaan säännöllisin väliajoin. Arviointien tarkoitus on varmistaa, että työterveyttä- ja turvallisuutta koskeva EU-lainsäädäntö toimeenpannaan ja sitä valvotaan tehokkaasti jäsenmaissa. Vuosittain arvioidaan 2–3 maata, ja kutakin arviointia varten perustetaan oma arviointiryhmänsä. Vuonna 2017 Suomi osallistui Saksan ja Kreikan työsuojeluhallintojen arviointeihin.

Työsuojelua koskevan EU-lainsäädännön valmisteluun Suomi osallistuu Työterveyden ja työturvallisuuden neuvonantavassa komiteassa (ACSH), joka on Euroopan komission yhteydessä toimiva elin.

Kertomusvuonna Kansainvälinen työjärjestö (ILO) ja Suomi päättivät Suomen aloitteesta perustaa yhdessä eri järjestöjen kanssa uuden koalition, jonka tehtävänä on parantaa työoloja maailmanlaajuisesti ja saada sovitut työsuojelutavoitteet laajemmin käyttöön koko maailmassa. Tavoitteena on tuottaa käytännönläheisiä ratkaisuja esimerkiksi tapaturma- ja raportoinnin parantamiseen ja huonojen työolojen kustannusten laskemiseen.

Työsuojeluvalvonta numeroina

	2014	2015	2016	2017
Tarkastukset ja valvontakohteet				
Tarkastusten kokonaismäärä	26 644	28 732	28 325	27 591
Tarkastettujen valvontakohteiden kokonaismäärä	21 779	24 074	23 776	22 892
Asiakirjatarkastukset (tarkastus on tehty asiakirjojen perusteella)				
Asiakirjatarkastusten lukumäärä	2 499	2 871	2 335	2 507
Työpaikkatarkastukset (tarkastus on tehty käymällä työpaikalla)				
Työpaikkatarkastusten lukumäärä	24 145	25 861	25 991	25 084
Yhteen tarkastukseen työpaikalla käytetty aika keskimäärin tuntia	1,5	1,4	1,4	1,4
Toimintaohjeet ja kehotukset				
Toimintaohjeet	55 232	56 207	62 689	61 061
Kehotukset	7 949	8 342	8 120	8 108
Pakkokeinot				
Työsuojeluviranomaisen vahvistamat käyttökiellot	50	35	33	57
Velvoittavat päätökset	229	234	319	266
Tutkintapyynnöt ja lausunnot				
Tutkintapyynnöt poliisille	405	367	411	395
Lausunnot poliisille/syyttäjille	542	480	476	636
Palvelukysyntä				
Asiakasyhteydenottojen määrä *	40 800	42 800	37 800	33 600
Yhteydenotot valtakunnalliseen puhelinneuvontaan			23 289	24 614
Tarkastukset pyynnöstä	1 819	1 601	1 827	1 687
Työsuojelu.fi käyttäjät			651 843	840 186
Työtapaturmien ja ammattitautien tutkinta				
Tutkitut työtapaturmat	1 210	936	868	939
Tutkitut ammattitaudit	36	42	41	44
Voimavarat				
Henkilöstö	449	453	431	418
Toimintamenot (1 000 €)	28 548	28 169	26 184	25 220

* Asiakasyhteydenottojen kokonaismäärä on arvio, joka perustuu kaksi kertaa vuodessa tehtävään kahden viikon seurantajaksoon. Valtakunnallinen puhelinneuvonta aloitti toimintansa 1.2.2016. Tämän jälkeen on saatu seurantatietoa todellisesta puheluiden määrästä.

Vuonna 2017 valmistuneet säädökset

286	Valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 37 §:n ja liitteen muuttamisesta
<i>Annettu 11.5.2017</i>	926	Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta
<i>Annettu 14.12.2017</i>
289	Valtioneuvoston asetus työympäristöstä aluksessa
<i>Annettu 18.5.2017</i>	927	Laki työturvallisuuslain muuttamisesta
<i>Annettu 14.12.2017</i>
918	Laki työsopimuslain 11 luvun muuttamisesta
<i>Annettu 14.12.2017</i>	933	Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemiseksi biologisista tekijöistä aiheutuvilta vaaroilta
<i>Annettu 14.12.2017</i>
919	Laki työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta
<i>Annettu 14.12.2017</i>		